

Sökkritiska frågor

Linda Spolén

Här är exempel på frågor som ni kan ställa när en söktjänst har presenterat en träfflista som svar på en sökfråga

- Finns annonser? Finns sponsrade länkar och hur ser de ut?
- Finns det en faktaruta till höger om träfflistan? (Det som i artikeln ”Sökkritik och algoritmers synlighet” kallas för Knowledge Graph)?
- Går det att ta reda på var informationen i faktarutan kommer ifrån?
- Finns det en Aktuellt-ruta placerad någonstans i träfflistan? Vad handlar den om?
- Vilka länkar hamnar överst i träfflistan? Vad kan det bero på?
- Längst ner i träfflistan finns ibland förslag på ord eller begrepp att söka vidare på. Finns sådana förslag i träfflistan?
- Ger sökmotorn förslag på alternativ stavning eller alternativa sökord genom funktionen autocomplete? (Det som kommer upp ibland inom parentes när du söker på ett ord)
- Diskutera förslagen som ges via autocomplete och vad som bestämmer vilka förslag som ges. Är det skillnad på förslagen i olika sökmotorer?
- Sök med samma sökord i några olika typer av sökmotorer och se om träfflistorna skiljer sig åt.
- Under träfflistan finns i vissa sökmotorer förslag på nya sökord relaterade till den sökning som gjorts. Hur ser förslagen ut? Diskutera vad det är som styr förslagen?
- Finns det något som tyder på att sökmotorn har information om vem du är, eller var du är? Om så är fallet, är det bra eller dåligt?

Diskutera gärna i klassen hur eleverna nås av nyheter? Är det via sociala medier? Diskutera om vi befinner oss i filterbubblor och hur det kan påverka vår världsbild?

Sökkritiska uppgifter

- Testa att söka på samma ord eller ämne i olika söktjänster. Jämför träfflistorna och annonserna. Ser det likadant ut och om inte vad kan det bero på?
- Fundera över om du/ni tycker det är bra att söktjänster sparar information om dig? Varför? Varför inte?
- Diskutera de alternativa sökord som ibland dyker upp (via funktionen autocomplete) när du sökt på ett ord. Vad tror du bestämmer vilka förslag det blir? Ser förslagen olika ut beroende på vilken söktjänst du använder?
- Testa att ändra träfflistans ”när som helst till ”det senaste året”
- Testa hur träfflistan ser ut när du ändrar från ”sortera efter relevans” till ”sortera efter datum”.

- Jämför hur träfflistan ser ut när du är inloggad respektive utloggad från Google? (jämförelsen kan göras om du har konto hos Google)
- Vilken typ av algoritm skulle du själv vilja ha på exempelvis Google eller Instagram?

Exempel på söktjänster

Några exempel på sökmotorer är:

www.google.se

www.bing.com

www.startpage.com Använder Googles sökresultat och därmed också Googles algoritmer, men med integritetsskydd.

www.duckduckgo.com Sökmotor som inte sparar användardata

www.yandex.com En rysk sökmotor. En av de största i världen, med ett annorlunda fokus än västvärldens informationsflöde.